

Universalieji gebėjimai

**Iššūkiai Europos darbo rinkoje ir aktualios Europos
Sjungos iniciatyvos**

Rimantas Dumčius
www.ppmi.lt

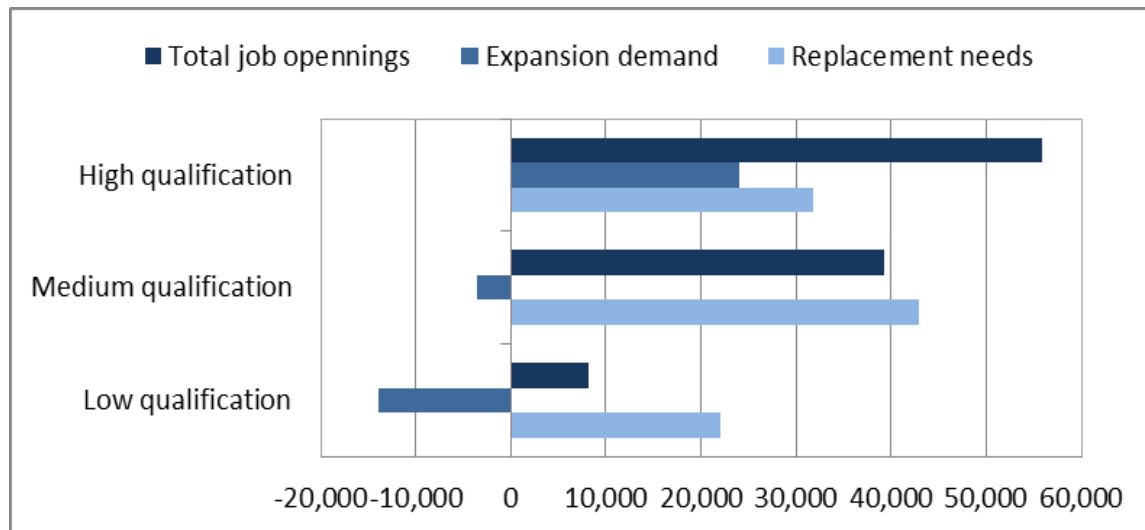

Klausimai į kuriuos atsakysiu

- Kokie svarbiausi iššūkiai Europos darbo rinkoje?
- Kas yra universalieji gebėjimai? Kuo jie svarbūs darbo rinkai ir juos turintiems asmenims?
- Kokia darbo jėgos universaliųjų gebėjimų būklė?
- Kokios naujos ES iniciatyvos šioje srityje?

Iššūkiai Europos darbo rinkoje

- **Gebėjimų ir darbo rinkos poreikių neatitikimas** – viena iš didelio **nedarbo lygio** priežasčių. Apie 10% ES28 darbo jėgos bedarbiai, iš jų pusė ilgalaikiai;
- Ypač nuo šio neatitikimo kenčia **jaunimas** (kurio nedarbas ES28 siekia apie 20%) ir **ilgalaikiai bedarbiai** (pusė jų neįsidarbina ilgiau nei 2 metus);
- Net **trečdalis** 25-64 m. amžiaus europiečių turi tik **žemo lygmens kvalifikacijas**;
- Jų **poreikis** darbo rinkoje **mažės** (Cedefop, 2014);
- Daugelis ateities darbo vietų reikalaus **aukštos kvalifikacijos** (Cedefop, prognozė iki 2020 m.).

Iššūkiai Europos darbo rinkoje

- Aukštas nedarbo lygis daugelyje ES šalių egzistuoja greta su dideliu tinkamus gebėjimus turinčios darbo jėgos trūkumu;
- **Net 4 iš 10 ES įmonių turi sunkumų susirandant darbuotojų su tinkamais gebėjimais** ir užpildant laisvas darbo vietas (Cedefop “Skill mismatch: more than meets the eye”, 2014);
- Darbdavių, patiriančių sunkumų užpildant laisvas darbo vietas, dalis Europos šalyse 2014 m. (EU Skills Panorama):

Country	2014
Austria	42
Belgium	13
Bulgaria	44
Czech Republic	11
Finland	33
France	21
Germany	40
Greece	42
Hungary	45
Ireland	2
Italy	34
Netherlands	5
Norway	20
Poland	33
Romania	40
Slovakia	22
Slovenia	19
Spain	3
Sweden	33
United Kingdom	12

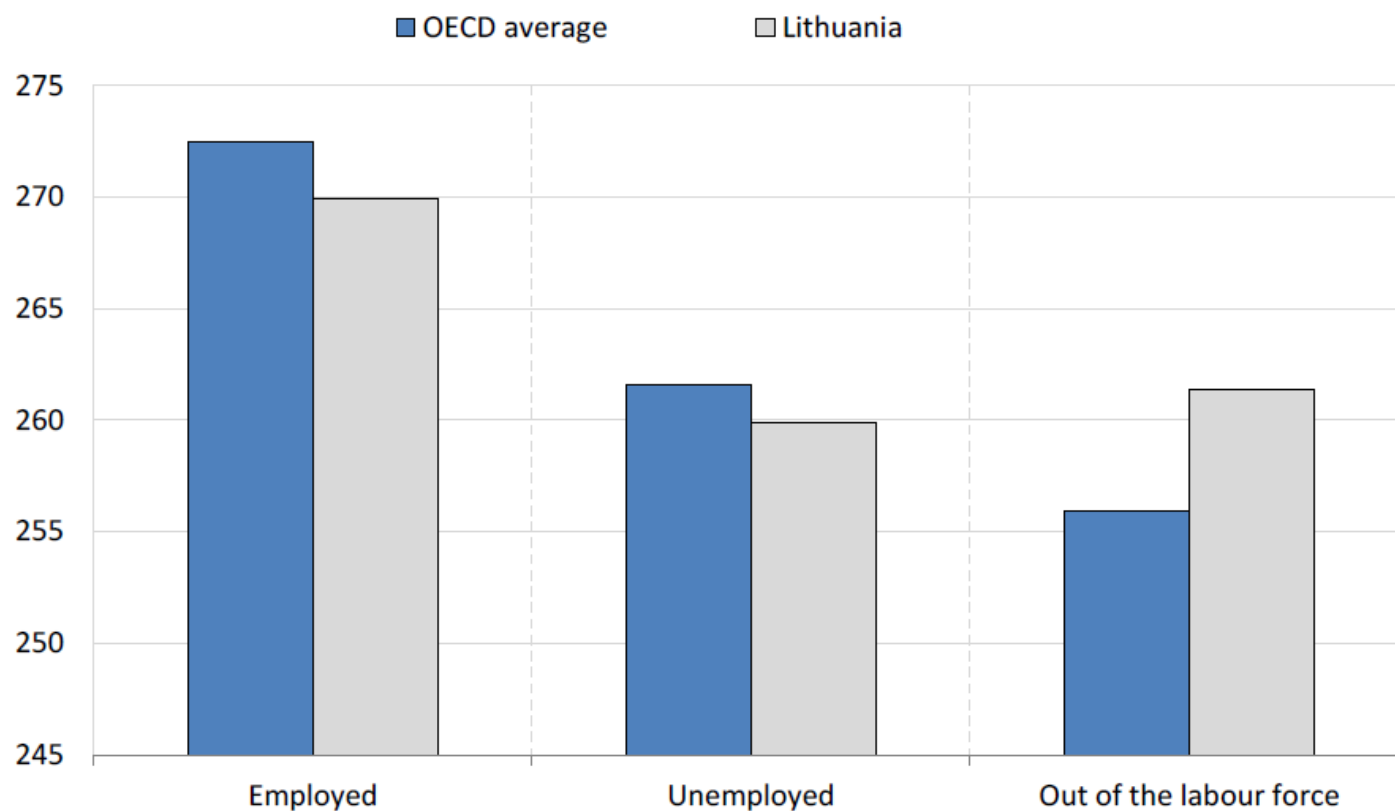
Kas yra universalieji gebėjimai?

- Nėra vieno bendro apibūdinimo – tačiau dauguma ekspertų sutaria, kad tai gebėjimai, kurie:
  - **Gali būti plačiai pritaikyti** - įvairiose profesijose, darbo situacijose ir mokantis;
  - **Padedą dirbantiems atlikti nestandartines užduotis, prisitaikyti** prie dinamiškos darbo aplinkos;
  - **Padedą ugdyti specifinius, konkrečiam darbui pritaikytus gebėjimus.**
- Universalųjų gebėjimų pavyzdžiai:
  - **Kalbą**, bendravimo gimtąja kalba
  - **Skaitmeniniai**
  - **Verslumo**
  - **Mokėjimo mokytis** – ypač dažnai minimas kaip svarbiausias universalus gebėjimas. Gerai sugebantis išmokti naujus dalykus žmogus gali bet kada pagerinti visus kitus įgūdžius.
  - Taip pat – matematikos, mokslo pagrindų, socialiniai ir pilietiniai, kultūrinio suvokimo ir išraiškos, problemų sprendimo, kritinio mąstymo, bendradarbiavimo **ir kt. gebėjimai.**

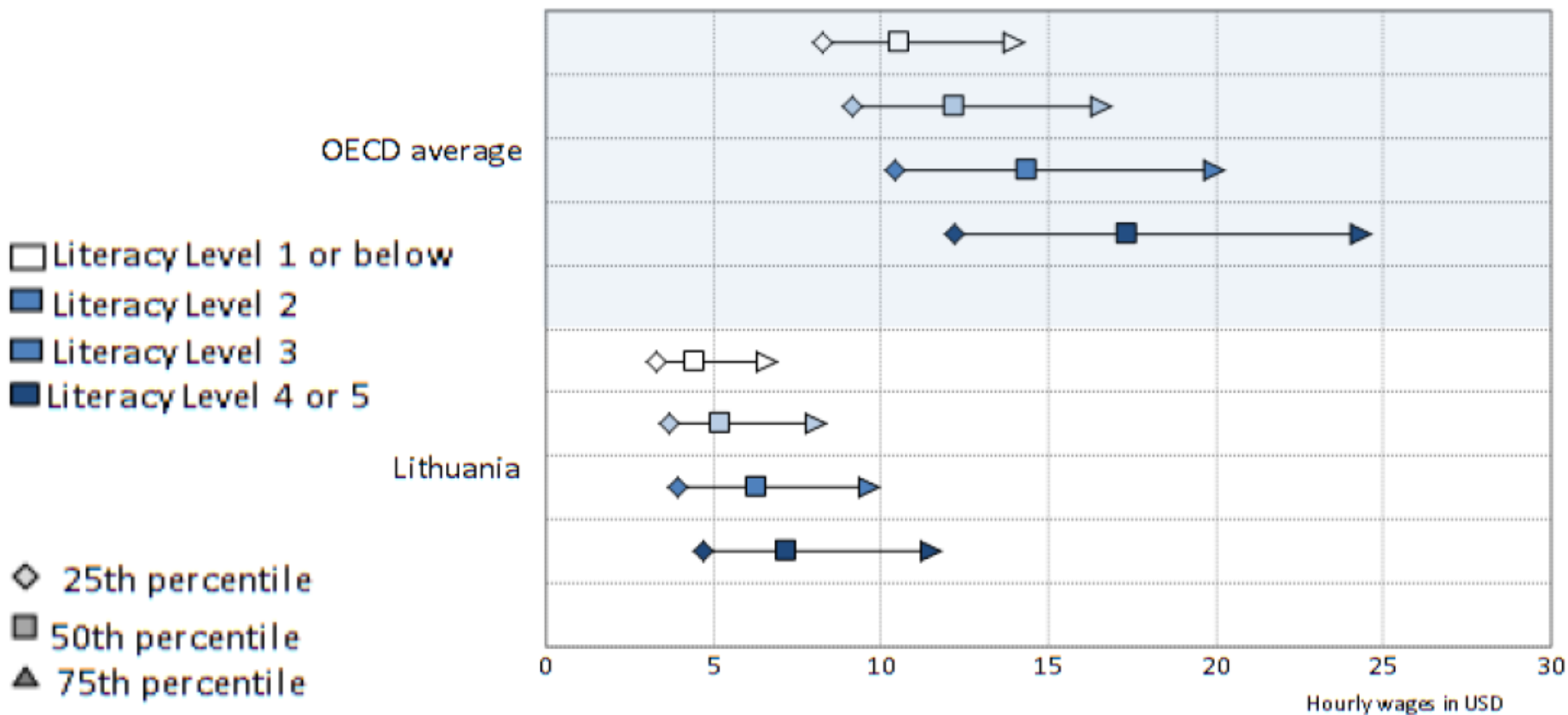
Kodėl universalieji gebėjimai svarbūs darbo rinkai?

- Gali būti **pritaikomi skirtingiems darbams** ir skirtinguose asmens karjeros etapuose;
  - **Palengvina perėjimą iš vieno darbo į kitą** – geri universalieji įgūdžiai stipriai padidina šansus būti atrinktam į darbą;
  - **Padedą mokytis ir prisitaikyti** prie pokyčių darbo vietoje.
  - Pavyzdys iš Lietuvos: Šiaurės šalių įmonių buhalterinę apskaitą tvarkantys paslaugų centrai dažnai darbuotojų ieško ne tarp buhalterių, o tarp Šiaurės šalių kalbas mokančių žmonių (net lingvistų). Universalieji gebėjimai yra tokios pat svarbos, kaip specifiniai gebėjimai, tačiau **dažnai kur kas sunkiau įgyjami** – tad gerus universaliuosius gebėjimus turintys darbuotojai labai vertinami.
-

Raštinesni geriau įsidarbina (PIAAC, 2015)

Raštingesni gauna aukštesnį atlyginimą (PIAAC, 2015)

Universaliųjų gebėjimų lygis Lietuvoje kaip ir daugelyje EBPO šalių išlieka pernelyg žemas

Suaugusiųjų dalis Lietuvoje ir EBPO šalyse, kurie turi vidutinio ir aukštesnio lygmens gebėjimus (PIAAC, 2015)

	Lietuva	EBPO vidurkis
Kalbos gebėjimai (3-5 lygmens)	40,8%	45,2%
Matematinis raštingumas (3-5 lygmens)	41,8%	43,5%
Problemų sprendimas technologijų pagalba (2-3 lygmens)	17,7%	31,1%

ES iniciatyvos, skatinančios universaliųjų gebėjimų plėtrą

- **Naujoji Europos gebėjimų darbotvarkė (New skills agenda for Europe)**
    - **Rekomendacijos dėl universaliųjų gebėjimų (key competences) peržiūra** – siekiant padėti daugiau žmonių įgyti gebėjimus, reikalingus gyventi ir dirbti XXI amžiuje, ypatingą dėmesį skiriant verslumo ir į inovacijas orientuotai mąstysenai ir įgūdžiams.
    - **Europass iniciatyvos peržiūra** – prie Europass tinklapio prijungiant įrankį, kuriuo bus galima įsivertinti universaliuosius gebėjimus bei sukuriant vieningą platformą, kurioje bus galima lengviau apsirašyti kompetencijas ir dalintis šia informacija.
    - **Skaitmeninių gebėjimų ir darbų koalicija (Digital Skills and Jobs Coalition)** – iniciatyva, siekianti paskatinti ES valstybes nares kurti nacionalines skaitmeninių įgūdžių strategijas, formuoti nacionalines skaitmeninių įgūdžių koalicijas, įtraukiančias verslus, švietimo ir darbo rinkos atstovus bei skatinti skaitmeninių įgūdžių vystymą visuose švietimo lygmenyse.
-

ES iniciatyvos, skatinančios universaliųjų gebėjimų plėtrą

- **Kompetencijų sąrangos (competence reference frameworks)**
    - Kompetencijų sąrangos padeda aiškiai apibrėžti universaliųjų gebėjimų lygmenis ir supaprastinti jų (įsi)vertinimą;
    - Jau keliolika metų veikia Bendrieji Europos kalbų metmenys (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR)*);
    - Neseniai (2016 m. birželį) baigta kurti ir skaitmeninių kompetencijų sąranga (DIGCOMP);
    - Šiuo metu taip pat kuriama verslumo kompetencijų sąranga. Planuojama, kad panašios sąrangos bus kuriamos ir kitiems universaliųjų gebėjimų tipams.
-

ES iniciatyvos, skatinančios universaliųjų gebėjimų plėtrą

- **Universaliųjų gebėjimų įsivertinimo įrankis (Europass portale)**
    - Viešai prieinamas, nemokamas įrankis, padėsiantis įsivertinti savo universaliųjų gebėjimų lygį, jį perteikti savo Europass dokumentuose, gauti informaciją apie tolesnio mokymosi ir darbo galimybes;
    - Greičiausiai bus grįstas scenarijų pristatymu ar iliustracijomis, kad būtų sumažinta kalbinio ar kompiuterinio raštingumo įtaka rezultatams;
    - Prisitaikys prie testą atliekančio asmens gebėjimų lygio ir automatiškai sunkins arba lengvins užduotis / scenarijus;
    - Turės personalizuoto prisijungimo galimybę ir galimybę sekti savo gebėjimų pažangą;
    - Bus grįstas ES kompetencijų sąrangomis, tad pirmiausia bus galima įsivertinti kalbų, skaitmeninius ir verslumo gebėjimus.
-

Ačiū už dėmesį

Rimantas Dumčius

www.ppmi.lt
